

NAČRT RAVNANJA Z RAZISKOVALNIMI PODATKI

OBRAZEC ARIS 2.0

0	Splošne informacije	
0.1	Šifra projekta	J7-70261
0.2	Naziv projekta	Prostor, kraj in identiteta na območjih množičnih transferjev prebivalstva skozi prizmo folklornega izročila in toponimov
0.3	Datum začetka in konca projekta	01. 03. 2026 – 28. 02. 2029
0.4	Opis projekta z vidika ravnanja z raziskovalnimi podatki	Študija preučuje spremembe v folklornem izročilu in toponimih v izbranih večkulturnih regijah Slovenije (Kočevska/Gottschee, Apače/Abstall, Goričko, Sorica/Zarz in Baška grapa/Deutsch Ruth), kjer je med in po drugi svetovni vojni prišlo do zamenjave prebivalstva. Vsem območjem je skupno to, da je tam prevladovala raba nemškega jezika oz. nemških narečij. Izselitev in izgon nemško govorečega prebivalstva in demografske spremembe po drugi svetovni vojni so povzročili pretrganje vezi s preteklostjo v teh regijah, kar je vodilo v izgubo nesnovne dediščine, vključno s šegami, pripovednim in pesemskim izročilom ter znanjem narečij. Ljudske pesmi in pripovedi, dokumentirane pred drugo svetovno vojno, desetletja dolgo niso bile prevedene v slovenščino in jih vse do nedavnega slovenski raziskovalci niso sistematično preučevali. Ta izbris je odraz metodološkega nacionalizma, ki je marginaliziral raziskovanje slovenskih Nemcev, katerih zgodovina je postala politično občutljiva zaradi njihovega sodelovanja z nacističnim režimom v medvojnem obdobju. Čeprav zgodovinske raziskave o slovenskih Nemcih obstajajo, so jih discipline, kot so etnologija, antropologija, folkloristika, lingvistika in geografija, večinoma zanemarile. Politično motiviran izbris vsega »nemškega« je razviden tudi iz sistematičnega spreminjanja toponimov. Večina nemških toponimov, zlasti imen naselij, je bila po prvi in drugi svetovni vojni zamenjana s slovenskimi. Nekatera imena so sicer ostala v lokalni rabi, večina pa je bila pozabljena. Vedenje o poimenovanju naravnih značilnosti, kot so jame, doline in hribi, je bilo pogosto izgubljeno oz. se je obdržalo zgolj v pripovednem in pesemskem izročilu. Ta pozaba predstavlja izziv ne le za raziskovalce, ampak tudi za lokalno prebivalstvo, saj se zgodovinsko znanje ni preneslo na povojne priseljence. To je, zlasti na Kočevskem privedlo do zmanjšanega občutka regionalne identitete in povezanosti s preteklostjo. Pri projektu bomo uporabili že zbrane podatke, ki jih hranita arhiva Glasbenonarodopisnega in Geografskega

		inštituta, hkrati pa bomo v okviru terenskega in kabinetnega dela podatke zbrali tudi na novo. Zbrane podatke bomo obdelali, analizirali in interpretirali. Na podlagi zbirke zvočnih in video posnetkov , ki bo nastala na terenu, bo popolnjen zvočni in video arhiv GNI in korpus transkripcij, podatkovna zbirka toponimov pa bo urejena kot geoprostorski sloj .
0.5	Šifra vodje projekta	50830
0.6	Ime in priimek vodje projekta	Dr. Anja Moric
0.7	Ime in priimek osebe, ki je v RO zadolžena za podporo pri ravnanju z raziskovalnimi podatki	Miha Peče
0.8	Ime in priimek odgovorne osebe za ravnanje z raziskovalnimi podatki pri projektu	Dr. Matjaž Geršič
0.9	Elektronski naslov odgovorne osebe za ravnanje z raziskovalnimi podatki pri projektu	matjaz.gersic@zrc-sazu.si
0.10	Različica in datum NRRP	1.0 - 16. 7. 2026
1	Povzetek in opis raziskovalnih podatkov	
1.1	Ali boste pri projektu ponovno uporabili že obstoječe podatke (lastne ali tuje)?	☒ Da ☐ Ne Uporabili bomo tako lastne kot tuje že obstoječe podatke.
1.2	Katere vrste podatkov boste ustvarili oz. ponovno uporabili in v katerih formatih bodo shranjeni?	Ponovno bomo uporabili podatke, ki so že zbrani v arhivu Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU. Gre za podatke, zbrane na terenu z etnografsko metodo, in sicer avdio (wav), video (mp4) in foto (jpg) gradivo ter terensko dokumentacijo. Besedilne podatke bomo na novo zbirali in hranili v formatih txt in md. Avdio podatke bomo zajemali s strojno opremo Sound Devices MixPre-3, Tascam DR-05X in Tascam DR-40X ter jih obdelali s programsko opremo ffmpeg. Video podatke bomo zajemali s strojno opremo Sony FDR-AX53 in jih obdelali s programsko opremo ffmpeg. Fotografije bomo zajemali s strojno opremo Sony ILCE-7M3, Canon EOS 400D ter z mobilnimi aparati, ter jih ne bomo posebej obdelovali, če za to ne bo potrebe. Prostorske podatke (georeferencirana zemljepisna imena) bomo zbirali in shranjevali v vektorskem formatu (gpkg). Obdelani bodo s programsko opremo ArcgisPro (ESRI).
1.3	Kakšna je pričakovana velikost podatkov, ki jih name ravate ustvariti oz. ponovno	☐ 0–10 GB ☒ 10–100 GB ☐ 100–1000 GB

	uporabiti?	☐ >1000 GB
2	Shranjevanje in varnostno kopiranje podatkov	
2.1	Kje bodo podatki med izvajanjem projekta shranjeni in varnostno kopirani?	Med izvajanjem projekta bomo podatke hranili v oblaki storitvi Oblak ZRC, (Nextcloud tehnologija). Storitve je nameščena lokalno v raziskovalni organizaciji in za njo skrbi IT služba. Lokalni oblak ima implementirano redno varnostno kopiranje in varstvo dostopov z dvojno avtentikacijo uporabnikov. Trenutna shema znotraj glavne mape je: -administrativne zadeve -cgp -foto -gis sloji -koledar projektnega dela -projektne prijave Po končanem projektu bomo na ZRC SAZU podatke shranili v NAS napravi, ki zagotavlja samodejno varnostno kopiranje podatkov in je urejeno znotraj RO-ja, za katerega skrbi Oddelek za informatiko. Inštitut za narodnostna vprašanja bo podatke hranil na NAS napravi (oblačna storitev Synology, ki omogoča avtomatsko kriptiranje za katerega uporablja industrijski standard AES 256-bit). Varnostno kopiranje podatkov je zagotovljeno znotraj inštitucije ter s storitvijo varnostnega kopiranja na ARNES strežnik. Dodatno kopijo etnografskega gradiva bo hranil Glasbenonarodopisni inštitut ZRC SAZU na NAS strežniku, podatki pa bodo varnostno kopirani tudi na LTO, s čimer bomo poskrbeli za upoštevanje pravila 3-2-1.
2.2	V katerem zaupanju vrednem repozitoriju bodo objavljeni podatki v skladu z načelom »odprti, kolikor je mogoče, zaprti, kolikor je nujno«?	Podatki bodo objavljeni v repozitoriju Zenodo. Dolgoročna hramba izvirnega gradiva bo hkrati zagotovljena tudi v okviru ZRC SAZU. Prostorske podatke bodo hranili na GIAM, ostale pa na GNI in INV na svojih NAS napravah.
3.	Zagotovitev podatkov na način FAIR prek repozitorijev	
3.1	Ali bodo vsi podatki odprto dostopni, upoštevajoč načelo »odprti, kolikor je mogoče, in zaprti, kolikor je nujno«? Če ne bodo, pojasnite posebnosti glede dostopa.	☐ Da ☒ Ne Pri etnografskem delu obstaja velika verjetnost nastanka občutljivih podatkov, saj je zaupanje med raziskovalci in raziskovano skupnostjo osnova za etično raziskovanje. Zaradi teme raziskave bo metodologija obdelave in odbiranja podatkov za javno objavo upoštevala tako načelo FAIR kot tudi CARE in s tem postavljala dobrobit skupnosti in posameznikov znotraj nje na prvo mesto. Občutljivo gradivo bo shranjeno v arhivu Glasbenonarodopisnega inštituta in Inštituta

		za narodnostna vprašanja, dostop do njega pa bo mogoč le po predhodni najavi in v skladu z informiranimi soglasji sodelujočih. Med raziskavo bomo od udeležencev pridobili informirana soglasja za zbiranje, obdelavo in hrambo podatkov. Dostop do zbranega etnografskega gradiva bo omejen tudi za člane raziskovalne skupine, če bo tako določeno v soglasjih in ne bo škodilo tretjim osebam. Gradivo, namenjeno javni objavi ali nadaljnji uporabi, bo po potrebi transkribirano ter psevdooanonimizirano, s čimer bo zagotovljeno varstvo osebnih podatkov. Toponomastični podatki bodo javno dostopni sočasno s objavo znanstvenega članka.
3.2	Kako boste omogočili uporabljivost vaših raziskovalnih podatkov (metapodatki, ključne besede, programska oprema, licence, drugo)?	Zbrani raziskovalni podatki bodo opremljeni s tehničnimi in vsebinskimi metapodatki, ki bodo hranjeni v formatu za trajno hrambo (jsonl). Za obdelavo podatkov bo uporabljena odprtokodna programska oprema (ffmpeg, imagemagick, sqlite), procesirani podatki bodo hranjeni v odprtokodnih formatih (flac, mkv, png), integriteto podatkovnih datotek pa bomo zagotavljali s checksum nizi (sha256). Gkpg datoteke so berljive z GIS programsko opremo. Uporabljena shema za metapodatke bo Dublin Core. Podatki bodo objavljeni pod pogoji licence CC BY.
3.3	Kakšne postopke zagotavljanja kakovosti raziskovalnih podatkov boste uporabili?	Procesirane podatke bomo hranili v odprtokodnih formatih (flac, mkv, png), zbrani raziskovalni podatki bodo opremljeni s strojno berljivimi metapodatkovnimi datotekami (jsonl), anonimizirane transkripcije bomo hranili v formatih txt in md, za vse vhodne in izvožene datoteke bodo zavoljo zagotavljanja integritete izračunani in hranjeni checksum (sha256) nizi. Vhodne metapodatke bodo raziskovalci po prihodu s terena vnesli v standardiziran lokalni obrazec, ki preko validacije in predpostavljenih vrednosti med samim procesom vnosa zagotavlja skladnost pričakovanih nizov. Pred oddajo vsak raziskovalec s potrditvijo jamči za kvaliteto in pravilnost vnesenih podatkov. Vsebinsko bo kvaliteto vnosov za GNI dodatno preverjal Andrej Tomazin, kar bo zadostilo kriterijem dvojnega branja oz. principa štirih oči. Vsi prostorski podatki bodo georeferencirani. Tako bomo zagotovili prostorsko umeščenost in ponovljivost analiz. Vnos bo potekal na terenu, skupaj z informatorji, ob predpripravljenih delovnih zemljevidih.
4.	Etični in pravni vidiki	
4.1	Ali boste med izvajanjem projekta obdelovali, hranili, ustvarili ali ponovno uporabili občutljive osebne podatke oziroma posebne vrste osebnih podatkov?	☒ Da ☐ Ne Zaradi uporabe etnografske metode in teme raziskave je možnost nastanka občutljivih osebnih podatkov še posebej verjetna. Med raziskovanjem bomo od informatorjev pridobivali informirana soglasja za zbiranje,

		obdelavo in hrambo. Zbrano etnografsko gradivo bo hranjeno v arhivu Glasbenonarodopisnega inštituta in Inštituta za narodnostna vprašanja in dostopnost omejena (tudi drugim članom raziskovalne ekipe) v skladu s soglasji. Podatki, ki bodo javnosti dostopni, bodo po potrebi transkribirani in psevdoanonimizirani.
4.2	Kako bo med raziskavo poskrbljeno za varnost podatkov in zaščito občutljivih podatkov?	Vse arhivsko gradivo Glasbenonarodopisnega inštituta in Inštituta za narodnostna vprašanja je po protokolu dostopno zgolj trem osebam, ki zagotavljajo dostopnost ostalim v skladu z dokumentacijo o dostopnosti podatkov. V kolikor bodo med raziskovanjem nastali posebej občutljivi podatki, ki bi lahko ogrožali dobrobit informatorja, bodo ti dodatno kriptirani.
5.	Drugi raziskovalni rezultati	
5.1	Ali boste poleg podatkov ustvarili ali ponovno uporabili tudi druge raziskovalne rezultate?	☐ Da ☒ Ne
6.	Finančna sredstva	
6.1	Kakšni bodo stroški ravnanja s podatki in drugimi rezultati projekta po načelih FAIR in kako bodo kriti?	Stroški ravnanja s podatki, vezani na hrambo in varnostno kopiranje, bodo kriti v okviru ustanoviteljskih obveznosti preko infrastrukturnega projekta IO-0031 Naravna in kulturna dediščina in infrastrukturnega projekta IO-0017 Specializirani indok center za področje etničnih študij in slovenskega narodnega vprašanja.